

עגלה ערופה פרק תשיעי סוטה

מזח.

עין משפט נר מצוה

ואנן יבני ליה לנהניס. דקנסיהו עורא כדאמרנן ציבנות (דף פו:)
 וכיון דאינו נותנין כתקנן אין יכולין לומר וגם נתמיו ללוי ככל
 מצותה: **פחילה.** ונתת ללוי זה מעשר ראשון לגר זה מעשר עני
 בשערין זה מעשר שני דכתיב לא תוכל לאכול בשעריך (דברים י:)
אף הוא. יוחנן כהן גדול: **עבל**
וטרומם מעשר עון מיסה. צאלו הן
 הנשרפין (סנהדרין פג.) ילפי' לה. וכשאתם
 לוקמין מעם הארץ והם לא הפרישו
 אלא תרומה עודנו טבל למעשרות
 ואתם נענשים מיתה: **מפריש טרומם**
מעשר ונוטפה לכה. מפריש כל
 המעשרות ממנה להוציא מידי טבל
 ואחר כך מפריש ממנו מעשר ראשון
 תרומת מעשר מה שעל הלו להפריש
 ונותנו לכהן משום דלית ציה עון
 מיתה אחמור עלייהו שלא לעכו
 אצלו ולמכור לכהן כסם שהוא מעכב
 אצלו מעשר ראשון ומעשר עני ואומר
 המוציא מחיבורו עליו הראיה גזירה
 דלמא כי משהי ליה גזיה אכיל ליה
 אצל מעשר ראשון ומעשר עני מותרים
 לזרים ואין צדן אלא עון מלא כהן הלך
 המוציא מחיבורו עליו הראיה. אלמא
 אפרושי נמי לא הוה מפרשי ואת
 אמרת לפי שאין נותנין אותו כתקנן
 הוה אפרושי מפרשי ליה: **פרסי סקון.**
 לעולם העברת הודלות מעשר משום
 שאינם נותנין אותו ללויס הוא והוה
 דתניא לפי ששלה כו' לאו אצטיל
 את הודיו קאי אלא אגור על הדמאי
 קאי ותרתי תקנות תקן ציטל וידוי
 של חברים אע"פ שמפרישין אותו
 לפי שאין נותנין אותו כתקונו וגור
 על הדמאי על לוקח מעם הארץ לפי
 ששלה כו': **מפרטין.** כשהיו רוצין
 להפילו לארץ לשומטו: שישול דם
 צעניו. ואינו רואה ואינו מתחזק כל
 כך על רגליו. ונוקפין לשון נקפף סכני
 היער (ישעיה י'): **חוצטין.** להפילו לארץ.
 ונוקפין לשון חטטה ונכסה כדאמרנן

(א) [מוספ' פ"ג] צ"מ ג.
 יומא ט. (ב) [ע"י מוס' שבת
 יג. ד"ה רבא] (ג) [ע"י מוס'
 יומא ט. ד"ה מעשר].
 (ד) [תוספתא פ"ג].
 (ה) [מוס' פ"ג ע"ש].
 (ו) [במשנה צמחיות א"ת
 משום ר' יהושע וכו' לקמן
 בפסקה]. (ז) [בירושלמי
 ל"ג]. (ח) [ע"י הגי' ע"ש].
 (ט) כ"ל המסוקר וכו' (ג)
 ברכ"ט. (י) [ב"ק כ"ה]. (יא) [גני'
 הערוך בערך בקר ג' דגלוי
 שהן עעדין מפני שיש חומר
 שלהן גורפין אסור רב הנהל].
 (יב) [לעיל מב: סנהדרין ג.
 יא:]. (יג) [דברים יא:
 (ד) [ברכות כד.].

הגהות הב"ח

(א) במשנה שזמן הגזן
 (וכמוס' אומרים) תא"מ
 וי"ב ס"א ל"ג ליה וכן
 בירושלמי יומא: (ב) גמ'
 אמר רב יתכן ובי בית:

גליון הש"ס

גמ' אודא דשמעא. ר"ף
 פ"ה דכתיב:

מוסף רש"י

ביטל את הודיו. שן
 מעשה ואפילו של חברים
 שאין לומר בערתי הקדש
 מן הבית וכו' נתמיו ללוי,
 לפי שלא הו' נותנם מעשר
 ראשון ללוי הנהלמו,
 דהמנהל אמר ללויס
 וקנסיהו עורא וזה לתמו
 לכהניס (ב"ב ז. ג.) וגדור על
 הדמאי. ולוקח מעם
 הארץ מפריש הכל מספק
 המניש שהטבל עון מיתה,
 חזק מן הטרומה שלא גור
 להפרישה ולא גור על
 הדמאי לפי ששלה כול
 גגול ישראל וראה שהיו
 עני הארץ ממולין
 במעשרות ולא היו מפרישין
 אלא תרומה גדולה (ס"ח).
 מפריש ממנה תרומת
 מעשר ותרומה לכהן.
 משום דסביר כס הארץ ללוי
 הוא דפקדי רחמנא למיטב
 תרומת מעשר ולא ללוי
 (בכורות יא: ע"ש שני
 גורסו כו' בגמ').

אין אדם מנקה אפי' אצבעו (חולין ז:). דס ניקוף מרלה כדס עולה (סס):
טבעות. להכניס זכר בהמה לתוכו: **כדאמרין.** שתיקן שיהו כל
 הלוקמין מפרישין ולא היה אדם צריך לישאל לחיבורו חזר שלקח
 מעם הארץ הפרשת דמאי: **בתנינ'** צביר לא ישוה יין. ובגמ'
 מפרש מנא לן דמשבטלה סנהדרין
 הו': **נביאים הראשונים.** בגמרא [ע"ב]
 מפרש: **נופה לופיס.** מפרש בגמ' [שסן]:
אנשי אמנה. צוטמים בהקב"ה וסומכין
 עליו לעשות טוב ואין דואגין לחסרון:
גב' אמר רב יוסף. הכי קאמר וכי
 בית המסובך צלחיס עיר הוא
 שלא יהא נוח לימצו: **מפרועו.**
 לשון ערה כמו ערו ערו (תהלים קל):

מטא א מיי פ"א מהל
 מעשר הלכה ד:
 ג ב מיי פ"א מהלכות
 מעשר שני הלכה ז יב:
 נא ג מיי פ"ט מהלכי
 מעשר הלכה א סמג
 עשין קלח:
 נב ד מיי שם הלכה ז
 [גור י"ז סוף סי'
 שלח]:
 נג ה מיי פ"ה מהלכות
 מעשר הלכה יד סמג
 עשין מד"ג ג טור ש"ע
 א"ח סי' תקס סעף ג:

תורה אור השלם

- ערה למה תישן
 אדני דקציה אל תונח
 לקצת: תהלים כד
 2. הנה לא יגום ולא
 יישן שומר ישראל:
 תהלים קכא ד
 3. בשיר לא ישתו יין
 יצור שריר לישתו:
 ישעיהו כד ט
 4. הושיעיהו יי בי גמר
 חסיד כי פסו אמונים
 מבני אדם: תהלים יב ב
 5. וקניז משער שבתו
 בחורים מגנבתם:
 איכה ה יד
 6. ורכבו בתוכה עדרים
 כל זרתי וגו' קאת וגו'
 קפד בבפתריה לליו קול
 ישורן בחלוף חרב בסף
 כי ארונה ערה:
 צנניה ב די
 7. נשאר בעיר שמה
 ושאינה יבת שער:
 ישעיהו כד יב
 8. הוי משכימי בבקר
 שרר ירדפו מאתרי
 בנשף יין ידלוקם:
 ישעיהו ה יא
 9. לכן גלה עמי מבלי
 דעת ויבדדו מתי רעב
 והמונו צחה צמא: לכן
 הדריכה שאלו נפשה
 ופצרה פיה לכלי חק
 וירד הירח והמונה
 ושאוה ועליו ביה:
 ישעיהו ה יג-ד
 10. וישח אדם וישפל
 איש ועיני גבהים
 תשפלה: ישעיהו ה טו
 11. איש מלקמה יי
 שמוט טו ג

ואנן יקא יבנינן לכהנים ולודי אשאר
 מעשרות אמר ריש לקיש יכל בית שאין
 מתודה על מעשר ראשון שוב אין מתודה
 על שאר מעשרות מאי טעמא אמר אב"י
 הואיל ופתח בו הכתוב תחילה מכלל
 דאפרושי הוה מפרשי והא תניא אף הוא
 ביטל ^(א) את הודיו וגור על הדמאי ילפי
 ששלה בכל גבול ישראל וראה שאין מפרישין
 אלא תרומה גדולה בלבד ומעשר ראשון
 ומעשר שני ^(ב) מקצתן ומעשרין ומקצתן אין
 מעשרין אמר להם בני בואו ואומר לכם
 כשם שתרומה גדולה יש בה עון מיתה כך
 תרומת מעשר וטבל יש בהן עון מיתה
 דעמד והתקין להם הלוקח פירות מע"ה
 מפריש מהן מעשר ראשון ומעשר שני מעשר
 ראשון מפריש ממנה תרומת מעשר ^(ג) ונותנה
 לכהן ומעשר שני עולה ואוכלו בירושלים
 מעשר ראשון ומעשר עני המוציא מחיבורו
 עליו הראיה תרתי תקן ביטל וידוי דחברים
 וגור על דמאי של עמי הארץ: ואף הוא
 ביטל את המעוררים: מאי מעוררים אמר
 רחבה ^(ד) בכל יום ויום שהיו עומדים ליום על
 דוכן ואומרים יעורה למה תישן ה' אמר
 להן וכי יש שינה לפני המקום והלא כבר
 נאמר ^(ה) הנה לא יגום ולא יישן שומר ישראל
 אלא בזמן שישראל שרויין בצער ועובדי
 כוכבים בגחת ושלוח לכהן נאמר עורה למה
 תישן ה': ואת הנוקפים: מאי נוקפים אמר
 רב יהודה אמר שמואל ^(ו) שהיו מסרמין לעגל
 בין קרניו כדי שיפול דם בעיניו אתא איהו
 בטיל משום דמיוחו כי מומא במתניתא תנא
 שהיו חובטין אותו במקלות כדרך שעושיין

ארתו לפני עבודת כוכבים
 ארתו אלא טריפות שמא ניקב קרום של מוח עמד והתקין להם טבעות בקרקע: עד ימיו היה פטיש
 מכה בירושלים: בחולו של מועד: כל ימיו לא היה אדם צריך לשאול על הדמאי: כדאמרן:
בתנינ' משבטלה סנהדרין ^(א) בטל השיר מבית המשתאות שנאמר ^(ב) בשיר לא ישתו יין וגו' משמרתו
 נביאים הראשונים בטלו אורים ותומים משחרב בהמ"ק בטל השמיר ונופת צופים ופסקו אנשי אמנה
 מישראל שנאמר ^(ג) הושיעה ה' כי גמר חסיד וגו' רשב"ג אומר ^(ד) העיר ר' יהושע מיום שחרב בהמ"ק אין
 יום שאין בו קללה ולא ירד הטל לכרכה וניטל טעם הפירות ר' יוסי אומר אף ניטל שומן הפירות ר'
 שמעון בן אלעזר אומר המהרה נטלה את ^(ה) (המעם ואת) הריח המעשרות נטלו את שומן הדגן ^(ו) והכמבים
 אומרים הונות והכשפים כילו את הכל: **גמ'** וממאי דמשבטלה סנהדרין כתיב אמר רב הונא ברבי
 דרב יהושע דאמר קרא ^(א) וקנים משער שבתו בחורים מנגינתם אמר רב ^(ב) אודנא דשמעא זמרא תעקר אמר
 רבא זמרא בביתא חורבא כסיפא שנאמר ^(ג) קול ישורר בחלוף חרב כסף כי ארוה ערה מאי כי ארוה
 ערה אמר ר' יצחק ^(ד) בית ^(ה) המסובך בארזים עיר הוא אלא אפי' בית ^(ו) המסובך בארזים מתרועע אמר רב
 אשי שמע מינה כי מתחיל חורבא כסיפא מתחיל שנאמר חרב כסף ואיבעית אימא מהכא ^(ז) ושאינה
 יוכת שער אמר מר בר רב אשי לדידי ^(ח) חזי ליה ומנגח כי תורא אמר רב הונא זמרא דנגדי ודבקר שרי
^(ט) דגורדאי אסיר רב הונא בטיל זמרא קם מאה אוויו בזווא ומאה סאה חיטי בזווא ולא איבעי אתא רב
 חסדא ולזיל ביה איבעאי אוווא בזווא ולא משתכה אמר רב יוסף זמרי גברי ועני נשי פריצותא זמרי
 נשי ועני גברי כאש בנעורת למאי נפקא מינה לכטולי הא מקמי הא אמר ר' יוחנן כל השותה בארבעה
 מיני זמר מביא חמש פורעניות לעולם שנאמר ^(א) הוי משכימי בבקר שכר ירדפו מאחרי בנישף יין ידלוקם
 והיה כגור ונבל תוף וחליל ויין משתיהם ואת פועל ה' לא יביטו מה כתיב אחריו ^(ב) לכן גלה עמי מבלי
 דעת שגורמין גלות לעולם וכבודו מתי רעב שמביאין רעב לעולם והמונו צחה צמא שגורמין לתורה
 שתשתכח מלומדיה ^(ג) וישח אדם וישפל איש שגורמין שפלות לשונאו של הקב"ה ^(ד) ואין איש אלא הקדוש
 ב"ה שנאמר ^(ה) איש מלחמה ועיני גבוהים תשפלה שגורמין שפלות של ישראל ומה כתיב אחריו לכן
 הרחיבה

ארתו לפני עבודת כוכבים
 ארתו אלא טריפות שמא ניקב קרום של מוח עמד והתקין להם טבעות בקרקע: עד ימיו היה פטיש
 מכה בירושלים: בחולו של מועד: כל ימיו לא היה אדם צריך לשאול על הדמאי: כדאמרן:
בתנינ' משבטלה סנהדרין ^(א) בטל השיר מבית המשתאות שנאמר ^(ב) בשיר לא ישתו יין וגו' משמרתו
 נביאים הראשונים בטלו אורים ותומים משחרב בהמ"ק בטל השמיר ונופת צופים ופסקו אנשי אמנה
 מישראל שנאמר ^(ג) הושיעה ה' כי גמר חסיד וגו' רשב"ג אומר ^(ד) העיר ר' יהושע מיום שחרב בהמ"ק אין
 יום שאין בו קללה ולא ירד הטל לכרכה וניטל טעם הפירות ר' יוסי אומר אף ניטל שומן הפירות ר'
 שמעון בן אלעזר אומר המהרה נטלה את ^(ה) (המעם ואת) הריח המעשרות נטלו את שומן הדגן ^(ו) והכמבים
 אומרים הונות והכשפים כילו את הכל: **גמ'** וממאי דמשבטלה סנהדרין כתיב אמר רב הונא ברבי
 דרב יהושע דאמר קרא ^(א) וקנים משער שבתו בחורים מנגינתם אמר רב ^(ב) אודנא דשמעא זמרא תעקר אמר
 רבא זמרא בביתא חורבא כסיפא שנאמר ^(ג) קול ישורר בחלוף חרב כסף כי ארוה ערה מאי כי ארוה
 ערה אמר ר' יצחק ^(ד) בית ^(ה) המסובך בארזים עיר הוא אלא אפי' בית ^(ו) המסובך בארזים מתרועע אמר רב
 אשי שמע מינה כי מתחיל חורבא כסיפא מתחיל שנאמר חרב כסף ואיבעית אימא מהכא ^(ז) ושאינה
 יוכת שער אמר מר בר רב אשי לדידי ^(ח) חזי ליה ומנגח כי תורא אמר רב הונא זמרא דנגדי ודבקר שרי
^(ט) דגורדאי אסיר רב הונא בטיל זמרא קם מאה אוויו בזווא ומאה סאה חיטי בזווא ולא איבעי אתא רב
 חסדא ולזיל ביה איבעאי אוווא בזווא ולא משתכה אמר רב יוסף זמרי גברי ועני נשי פריצותא זמרי
 נשי ועני גברי כאש בנעורת למאי נפקא מינה לכטולי הא מקמי הא אמר ר' יוחנן כל השותה בארבעה
 מיני זמר מביא חמש פורעניות לעולם שנאמר ^(א) הוי משכימי בבקר שכר ירדפו מאחרי בנישף יין ידלוקם
 והיה כגור ונבל תוף וחליל ויין משתיהם ואת פועל ה' לא יביטו מה כתיב אחריו ^(ב) לכן גלה עמי מבלי
 דעת שגורמין גלות לעולם וכבודו מתי רעב שמביאין רעב לעולם והמונו צחה צמא שגורמין לתורה
 שתשתכח מלומדיה ^(ג) וישח אדם וישפל איש שגורמין שפלות לשונאו של הקב"ה ^(ד) ואין איש אלא הקדוש
 ב"ה שנאמר ^(ה) איש מלחמה ועיני גבוהים תשפלה שגורמין שפלות של ישראל ומה כתיב אחריו לכן
 הרחיבה